

Storhet af en fören. Smal - kvinnen: 2
Samlingar. ACC. N:R M. 9095: 1-16.

Landskap: Småland Upptecknat av: J. A. Lindström
Härad: Sunnerbo Adress: (f. i Lidhult 1862)
Socken: Lidhult Berättat av:
Uppteckningsår: 1880-talet. Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Märkesdagar. s. 1-2.
Medel mot kreatursjukdomar. s. 3-5.
Sjukdomar. s. 6-11.
Mått. s. 11-12.
"Boby-rim". (nötgissningslek?) s. 13-16.

Skriv endast på denna sida!

Avskrift ur "Fören.Smäl.
Minnen":s saml.

ACC. NR. M. 9095: /

Landskap: Småland Upptecknat av: J.A.Lindstrand
Härad: Ännarbo Adress: (f.ä. Lihult 1862)
Socken: Lihult Berättat av .....
Uppteckningsår: 1880-talet Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Bemärkelsedagar.

Regnar det Gallus-dagen, växer det året korn på
knallar.

Gallusdagen.

Pingstdagsregn gör sällan godt.

Pingst.

Majsnö är så god som fåragö.

Maj.

Om solen Peder Kad (Petter Katt) skiner så pass
länge, att man under tiden hinner sela en häst, kan man vara sä-
ker på ett godt år; skiner solen ej alls, blir det ett olyckligt
år.

Peter Katt.

När "Mattes (d. 24 febr.) "kastat den hete stenen"
i sjön, frätes isen lika mycket under som ofvan.

Mattes.

Knutsmesse sken (d. 10 juli), Olsmässe vända.

Knutsmessa.

Blasius (d. 3 febr.) bör man baka och äta stenkak-
kor, för att ej ladugårdstaket under året skall blåsa å.

Blasius.

Fastlagstisdag bör man också baka stenkakor (sten-

Fastlagstisdag

Skriv endast på denna sida!

Småland
Svanarbolek
Ridhult för
Mitt år 1888-tal

M. 9095: 2. a. Lindstrand
i Ridhult 1862

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kakor, emedan de förr bakes på tunna flata stenar på glöderna)
- "stenkakatisdag" - om man vill ha god kornskörd under året.

Om vinden Michaelidagen blåser i stora kyrkodörrn,
kommer hafsjungfrun och tar af fodret.

Michaelidag.

Om Michaeliafton och Michaelidagens morgon skall
man - om man ej dessförinnan börjat infodra kreaturen - ge dem
inne, för att fodret skall bli drygt under vintern.

"

Vårfruafton bör man lägga sig, innan mörkt för att
till hösten slippa köra hö om nätterna.

Vårfruafton.

Om det om söndagen regnar öfver öppen bok (d.v.s.
men folk är i kyrkan), brukar det bli regn hela veckan.

Söndagen.

Sjusofvaredagens morgon bör man ej sofva länge,
ty då blir man sömnig hela året. Allra minst bör man sofva under
dagens lopp.

Sjusovaredag.

"Stokrisen var Smålandsmannen"

Avskrift ur "Fören.Smäl.

ACC. NR. M. 9095:3.

Minnen":s saml.

Landskap: Småland

Upptecknat av: J.A.Lindstrand

Härad: Pannemo hd

Adress: (f. i Lidhult 1862)

Socken: Lidhult

Berättat av

Uppteckningsår: 1880-talet

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Botemedel mot kreaturssjukdomar.

Solskott (hos kreatur) botas, om man norr om gården hemtar en videgren, som hopbindes i kransform, skär 9 pinnar av samma trä och kastar dem genom videkransen 3 gånger över det sjuka djurets rygg; sedan spottar man på pinnarna och uppbränner dem; eller: en pipig ärvdanyckel sättes med hålet mot det sjuka djurets sida hvarvid man därpå slår med en bystel tre gånger och för varje slag spottar.

Solskott.

Mjölkstulen ko botas om man "kommer i" henne hemburet tjuvgods.

Mjölkstulen
ko.

Villkåta botas med stulen deg, upplöst i vatten, varmed "kåtarne" besmörjas.

Villkåta.

Modstulenhets hos fäkreatur botas, om man i det sjuka djurets svanspets skär ett kors, ur såret uppsamlar blod på en brödbit och "kommer detta i kreaturet".

Modstulenhets.

Villarpaskott botas genom att över det sjuka krea-

Villarpaskott.

Skriv endast på denna sida!

M. 9095:4

turets rygg i solnedgången en torsdagskväll skjuta lösskott (med salt i).

Marans ridande hos hästar avhållles, om man över staldörren hänger en skjuten skata med utspända vingar eller i spiltet hänger över djuret en markvast, vilken då i stället för djuret blir utsatt för marans ridande.

Kreatur kunna förgöras av avundsjuka människor, så att de antingen dö eller så där blir ingen välsignelse med sanket. Påskakäringar, som varit i Blåkulla, kunna kärna flera pund smör i bäckar och floar, förstås så att det är grannars mjölk och flöt, de dittrollat. De kunna ur en spik slagen i en vägg mjölka så mycket mjölk de vilja. Vidare kunna kreaturen mjölkas av mjölkharen och ingen vet allt pyssle, som kan förstöra en god ladugård. Förstår man, att det på något sätt är förtrollat, kan lätt en sådan för kreatursyan(?) förskräcklig olycka avhållas genom att i fähuströskeln i ett av vridnavare borrar hål nedlägga en levande huggorm och sedan i hålet islå en träplugg och så låta ormen der självdö eller vid hammelstocken i en bås nedgräva en levande spädgris.

Hemtrånad hos nyköpta oxar avhållles, om husbonden vid hemkomsten från marknad leder kreaturen omkring en jordfaster sten och sedan med fnöske röker dem 3 gånger (detta skall ske sen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skydd mot
maran.

Förgörning.

Kreatursjukan

Hemtrånad.

M. 9095:5.

mörkt, så att husmodern får lysa vid rökningen); sedan oxarna blifvit insläppta i ladugården, togs marknadstömmen in i stugan och om natten lägges den under egarens hufvudgård.

För att räfven på utbete ej skall bita ihjäl får skall man Vallborgsmässoafton genom en räfstrupe "komma vatten i fåren" eller också lyfta dem i "bessmalakroken". Personer, som vidtagit dessa nyttiga åtgärder, hafva försäkrat mig, att de sett räfven gå midt i fåraskocken utan att göra den minsta skada.

För att kreaturen om kvällarne under utbetet skola komma hem på gatbacken, får man ej glömma att första dagen man kör vall att i gatleet fästa slyor och snärtar, man begagnat.

För att få kreaturen att under betet följas åt, skall man juldagen ge dem ärthalm - detta skall ske innan man går till kyrkan - sen kan man lita på att de under utbetet skola följas åt som en . Eller den första humla man ser om våren skall man söka fånga och komma i bjellekon, hvilken har samma goda verkan.

För att kreaturen må slippa (en sjukdom i ögonen) får man ej på sön- eller helgedag klippa sina naglar.

Kalfvar, som ej vilja dricka mjölk, skall man tre gånger slå med mjölkkärlet och dervid hvargång säga: "Drick bättre härnäst!" - Det hjälper.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skydd mot rä-
ven.

För att krea-
turen skola
komma hem om
kvällarna.
För att de
skola följas
åt på betet.

Skydd mot

Mjölkledda.

Samlingar.

Landskap: Småland Upptecknat av: J. A. Lindhult
 Härad: Lunnabo Adress: (f. v. Lidhult 1862)
 Socken: Lidhult Berättat av .....
 Uppteckningsår: 1880 t. t. t. Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Sympatikurer från Lidhult.

Dä fins väl inte större mördare än hva doctare ä; för dä hör en för di mästa, att am da få handskas mä en menska, så blir dä då i vanliga fall säkert döen mä én. Å för resten bry da sek inte am ett menskelif mar än vi am ett uskälet kriatur. Dä bekammer dam inte mar ä ränna knifven i menska än for en naen å slagta en calf. Å armar å ban, om näen ha fått ondt i dam, bara han fått en pigg ella svulnad, så går han ^{te} doctaren mä et, så kan en ge sek fassen på, att han draer fram knif och saf och antingen en vill eller ej, så ska lemman ä. Manga dumma stackare, som sökt doctare - ja, da doctarna ä inte aent än pengatjuftva - ha blott kröpplinga i all sin ti, fått hoppa på träben och kröcker ännu te grafven. Si ni förstæe, doctare villa gerna safva arma å ban å folk, för da skicka äsafvade lemman ti Stockholm - å ju

Skriv endast på denna sida!

M. 9095:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

flär da skicka ju höjare stia da i rang hos dä store. Dä sir ja er an gang for alla ben Gud bevare er fö doctare. Tacka me vill jag mä hemmadoctara; da äta sek inte ä bota näen, uta att da gå i land mä; och sen kan en få prata mä dam, som andra mensker, och de ä billiga och förskrifva sådana meklamenter o botemedel, som en sjelf har och kan göra. Vi har en dokti doctare, fast han ä gammal nu, 80 år, Peter i Strömhult. Dä en lustier buss och fol-kavan, män I tro, ä han ä säker för hvar sjuka som helst. Sen kan han krya app folk, få han ä så förljammade(?) qvekletter(?) så. När der kammer nän te en ä vill att han ska följa mä han ä bota nän sjuk, så bruka han si: "Ja, jag får väl följa mä dek - men gu vill jag heller göra en ny menska än bota en gammel." Ä en sönda kom kyrkoherren te honom och ba att han skulle va snäll och följa med app te prestagården och bota dan ana sjuka pigan; då svarte Peter: "Jag helar inte på sabbaten," och så gick han.

Men dä va inte dä jag skulle si, utan jag skulle lära dam som villa ä bota en hoper sjukdomar som han ä en hoper andra bruka göra:

Utä bänasjukdom så är skäfvern alla värst ä den ä ä 7 slag.

Grafskäfver botas, om man tager en grön jordtorfva, Grafskäfver. öfver hvilken man säkert vet, att der stått ett lik, håller denna

M. 9095:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

torfva öfver det sjuka barnets hufvud samt med en stålsatt täljknif deri skär ett kors under det man läs Fader vår bakfram (avet).

Leaskäfver botas, om man tager vatten ur hålet på en sten, hvare en grinddubb gått eller går och låter barnet förtära detta vatten.

Horeskäfver botas, om man tager en sko från en lëndahora och låter barnet ur skon förtära mjölk eller vatten.

Torsken (hudlöshet i munnen) hos barn botas, om man väger ner brunnstängen i vattnet och sedan håller barnet under den våta stängen och låter det drypa i munnen eller ännu enklare låter barnet suga på kattrumpan.

Onner värme hos barn botas, om man tager en nässel-pipa, som vuxit genom en gärdesgård och derigenom blåser på barnet.

Elfvablåst botas, om man lägger barnet naket i smedje-Elfvablåst, härden och med smedbäljen blåser på det.

Blodpiggar (kisteknappar) hos barn botas, om modren sätter sig på en kista, som har knappbeslag, och samtidigt med det att hon äter låter barnet dia.

Blodpiggar hos äldre personer botas genom att pålägga jernknappar, som tagits ur kyrkodörrbeslaget.

Kikhostan botas, om man öfver en ström, som rinner

Leaskäfver.

Horeskäfver.

Torsken.

Onner värme.

Elfvablåst.

Blodpiggar.

Do.

Kikhosta.

M. 9095:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

åt norr, kokar välling i ett äggskal och eldar med en skatrede. Sådan välling är ett säkert botemedel; eller genom att dricka vatten, som stänkt genom ett qvarn- eller såghjul under dess gång. (Eller ur kyrkonyckeln.)

Diböld hos unga qvinnor botas med gröt, som kokats i ett äggskal. Diböld.

Willarpaskott (hos folk) botas, om man skjuter öfver den sjuke, ett lösskott samt till förladdning har svinhår, hästtagel samt 2 rättsvansar (den ena skall vara en hanes, den andra en honas). Willarpaskott

Gastakramning botas, om talj, brännvin och honung hopkokas och ges den sjuke. Sedan smältes tenn eller bly, som tagits i ett korsfönster, uti eldskeden och gjutes sedan genom sopqvastskäftet i ett vattenkärl öfver den sjukas hufvud. Af det sålunda i vattnet stelnade blyet bildas figurer, som angifva de gasters utseende, som kramat den sjuke. Är gastakramningen så svår, att den sjuke får blåa märken efter gastarnas nyp, får man dertill förfara på följande sätt: Man tager ett likhandkläde, i hvilket inrullas en sax och täljeknif; derefter tager man det 9 gånger omkring lifvet på den sjuke under det man för hvart hvarf spottar den sjuke på bröstet; dertill bör man mellan den sjukas kropp och lintyg låta falla glödande stickeskara och det framtill; Gastakramning

M. 9095:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i alla fall af gastkramning skall man i den sjukens nacke lösrycka hår och dermed röka honom i näsan. Hjelper intet af dessa medel, blir det döden.

Bällref. (Bällref är sändning i luften, uppkommet derigenom, att jordegummorna vid svåra barnsängar, utsända sjukdomen i luften.) Får någon ute i det fria känna något hvasst styng i kroppen, kan detta vara början till bällref. Man blir det qvitt genom att kasta stål i luften.

Bällref.

Utvecknad(?) bällsref botas genom att den sjukens byxgjord afhugges och byxorna under en natt få ligga under bar himmel.

"

Ormbett botas, om den bitne dricker mycket sur mjölk samt äter upp ett grodhjärta. Om man genast efter det man bitits springer så att man hinner till vatten innan ormen, förorsakar bettet ingen smärta.

Ormbett.

Vårtor försvinna, om man knyter en tråd omkring dem och nedlägger den under en jordfast sten. När tråden ruttnat, äro vårtorna borta. Eller: man tager en frisk ärta och kastar den i brunnen; kan man skynda sig in i sitt rum, så att man är der innan ärtan sjunkit, försvinna vårtorna.

Vårtor.

Milthackning (förorsakas af för hastigt springande) blir man qvitt, om man mellan byxgjorden och skjortan sätter en ljunggren och dervid säger: "Miltra, miltra, biter du mek, så biter jag

Milthackning.

Småland
Lidhults sn.
1800-talet

M. 9095: 11.

uppt. av J. A. Lindström

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dek igen." Detta säges tre gånger.

Blåsor på tungan (förorsakas af att man förtalas samtidigt) gå bort, om man kysser spishvalfvet.

Rimmärkar kan man bota, om man spottar den sjuka på det sjuka stället.

Stolstej (svulnad i ögonvrårna) botas genom att öfver ögat hålla en spingesticka, mot hvilken tryckes en trefotad kopparpotta och vrider man sålunda hållande pottfoten hårdt mot stickan pottan 9 ggr avvigt ikring.

Matleda botas genom att i kaffe låta den sjuke svälja en lefvande hufvudlus eller krama saften ur en färsk stolost(?) och komma i den sjuke.

Febrar botas genom att under den sjukens fötter lägga en sillhalfva.

Mot sjukdom af hvad slag som helst, hjälper filspån ur kyrkklockorna. En sjuk man botas med filspån ur storklockan, och en sjuk qvinna med dito ur lillklockan.

Svårartade utslag och sår botas med att på det sjuka stället lägga ett mynt och sedan offra det i en offerkälla.

Maran (är väl egentligen ingen sjuka i kroppen, men är för den, som lider deraf, föga bättre än en svår sjukdom). Maran är egentligen mänskan själf - med det tillägg att icke många äro

Blåsor.

Rimmärkar. (?)
Resor.

Stolstej.

Matleda.

Febrar.

Utslag. - Sår.

Maran.

M. 9095:12.

mara utan ett fåtal och sådana veta icke själfva derom, att de om nattetid i sömnen rida sin nästa. (Så kan nämnas.)

Maran afhälles om man under hufvudgården lägger sina byxor med ett vätteljus i ena fickan eller i sängstammen sätter en stålsatt knif eller i taket öfver sängen hänger en spegel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mara.

Avskrift ur "Fören.Smål.

Minnen":s saml.

ACC. NR.

M. 9095:13.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: J.A.Lindstrand

Härad: *Lännebo* Adress: *(f. i. Lihull 1862)*

Socken: *Lihull* Berättat av

Uppteckningsår: *1880-tal* Född år i

Uppteckningen rör "Boby-rim".

Boby med nötter
Lille Pelle flötter
Hur många mil?

Min pels ä loen
Dä ä min mä
Hur många hår är der på en?

Nu ä dä jul.
Då går ja te dek.
Hur många nätter?

Nötter ella skalar
Sölke ella sjalar.
Hur många hvalar?

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9095:14

Jag kokar kaffe.
Jag dricker.
Hur många koppar?

Boby mä slumpen.
Kärringen fall i sumpen.
Hur många år låg hon der?

Jag kör mina svin på skoen.
Då går ja mä.
Under hvilket trä?
Dä bästa der ä.
Och hvilket är dä?

Högt uppe i trä.
Kvick som en ekorre.
Hur många ben?

Nöta, nöta gunne.
Antingen på ella unne?

Boby. Bomä. Hur många?
Goer grätt! (?)

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9095:15

Jag lurar dig.

Jag lurar dig igen.

Hur många gånger?

Nötter udde.

Du ljudde.

Hur många gånger?

Nötter i handskar.

Gossar (flickor) falska

Hur många?

Mössa!

Kössa!

Hur många gånger?

Jag har nötter rant för våll.

Jag har friare frå alla håll.

Hur många?

Orren spelar

Högt uppe i topp.

Hur många grenar?

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9095:16

Mina hästsko skramla

Dä gör mina mä.

Hur många söm?

Nötter inne

Dem ska ja vinne

På hvad sätt?

Dä bästa jag vet.

Och hvilket är det? (är du och ja vänner så ä dä
t.ex. udda.)

Raska flickor (gossar)

tycker jag om.

Dä gör jag med.

Hur många?

Jag rycker in.

Jag går på vind.

Hur många flickor (gossar)

tar du med dig?

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV